

Szálasi 1943-44-es naplója a Beszélőben

Karsai László: Lesz, amit újra kell értékelnünk

Szálasi Ferencet, miután 1935-ben nyugállományba helyeztette magát, politikai ellenfelei többször is dilettáns kalandornak, vallási hóbortban szenvedőnek vagy egyszerűen tébolyodottnak nevezték - írja Szálasi most nyilvánosságra kerülő, 1943 őszétől 1944 nyaráig kelt bejegyzéseit tartalmazó naplójának sajtó alá rendezője, Karsai László történész, egyetemi tanár. (Az első részletet ma megjelenő számában közli a Beszélő című folyóirat.) Karsai mehökkentő kijelentéseket tett, amikor a napló felől érdeklődtünk.

Rab László | Népszabadság | 2008. március 25. |

1946. február 6. A megbilincselte Szálasinak megmutatják Budapest romjait
MTI/MAFIRT - Reismann Marian

- Sztójay lelkesen deportált, Szálasi csak vonakodva. Bár a németek kemény nyomás alá helyezték, 1944. november közepén ennek ellenére megszerveztette a nagy és a nemzetközi, más néven védett gettót Pesten. A németek figyelmeztették arra, hogy a védlevelek a nemzetközi jog szerint érvénytelenek, Szálasi mégis elismerte azokat. Mániákus zsidógyűlölő volt, tudott a holokausztról is. Ez ettől függetlenül tény. De elmebeteg bizonyára nem volt. Ha az lett volna - mint a háború utáni publicisztikákban gyakran céloznak rá -, nem tudott volna 1939-ben a képviselőházi választáson 900 ezer szavazatot begyűjteni. Csak azért nem sikerült jobb eredményt elérnie, mert a radikális mozgalmaktól tartó Horthyék úgy rendelkeztek, minden képviselőjelöltnek 5 ezer pengő kauciót kell letennie, s akkoriban 10 ezer pengőért már egy hámszobás belvárosi lakást lehetett venni. A nyilasoknak pedig nem volt pénzük.

A németek annyira nem támogatták - csak 1944 októberében, amikor már nem volt más megoldás számukra -, hogy nem tekintették "tényezőnek". További kutatások szükségesek ahhoz, hogy választ adjunk arra a kérdésre, hogyan lett ebből a Hitlerrel vagy Mussolinivel ellentétben sem szónokolni, sem választékosan írni nem tudó nyugalmazott vezérkari őrnagyból az a "nemzetvezető", aki utolsó szövetségesként kitartott a bukott nácizmus mellett is. S mi volt programjában az a vonzó elem, ami miatt oly sokan mögé álltak.

Az 1943. szeptember 15. és 1944. július 18-a között írott napló egy hosszabb, teljesebb napló utolsó harmadának tekintendő. Ennek előkerüléséről a következőt lehet tudni:

- 2007 őszén, engedve a mind sürgetőbb és erőteljesebb kollegiális, baráti és ro

ITT HIÁNYZIK EGY RÉSZ!!!

- Szálasi nem volt művelt és okos - mondja Karsai. - Megszállott volt és fantaszta. A maga szerepét krisztusi áldozatvállalásnak tekintette. Emellett nem tudta elképzelni, még Sztálingrád után sem, hogy a németek elveszíthetik a háborút. Hogy milyen volt a társadalomképe? Igen egyszerű. Meg kell állapítani az árakat és a béreket, akinek pedig valami nem tetszik, egy-két akasztófával kell jobb belátásra bírni. Adjunk annyit a népnek, amennyit a nép akar, ez teljesen egybevág az 1917-es bolsevik programmal. Az úri Magyarország vezető köreiben "zöldinges bolsevikoknak" is nevezték őt és követőit. Horthy 1944 májusáig nem fogadta. A nyilas orgánusok pedig a kormányzó körét nap mint nap lezsidóbérencezték. Olyanokat írtak a röplapjaikon, hogy "Rebecca, ki a várból!"

Adódik a kérdés, hogy ha nem volt jó szónok, s a napló tanúsága szerint igen görcsösen fejezte ki magát, mit becsültek benne a hívei? Erről Karsai László úgy nyilatkozott, hogy közvetlen munkatársai is többször figyelmeztették, nem lehet érteni a szövegeit (miközben Hitlerét nagyon is lehetett érteni). Nem baj, ha nem értenek, felelte Szálasi, a lényeg, hogy higgyenek nekem.

- A nyilasok kényelmes bűnbaknak bizonyultak a háború után - fogalmazott Karsai. - El lehetett rajtuk verni a port, az öldöklések, a Dunába lövések is megtörténtek, ez kétségtelen. Több családtagomat is elemésztették a nácik Auschwitzban, nem lehet rólam feltételezni, hogy elnéző volnék Szálasisal szemben. Lehet, hogy a nácik tiszteletbeli nyilassá fogadnak, mégis vállalom: Szálasi zsidópolitikája nagyságrenddel jobb, mint a német megszállás utáni Sztójay-kormányé. Azt hangoztatta, nem megölni kell a zsidókat, hanem dolgoztatni. Majd a

hite szerint megnyert háború után ki akarta telepíteni Magyarországról az összes zsidót. A hungarizmusról azt gondolta, magasabb rendű, mint Hitler náciizmusa vagy Mussolini fasizmusa.

Szó nincs arról, hogy átéssünk a ló túlsó oldalára, mint Gyurgyák János 2007-ben írott monográfiájának Szálasi-ról, a "sikeres politikusról" szóló fejezetében, de Karsai László szerint árnyaltabb Szálasi-képre van szükségünk ahhoz, hogy megértsük, mi történt a harmincas-negyvenes évek Magyarországon.